

სამედიაციო მორიგების და სასამართლო მორიგების
საპროცესოსამართლებრივი რეგულირების თავისებურებები და
განვითარების პერსპექტივები

ნიკა შანიძე

*სამაგისტრო ნაშრომი წარდგენილია ილიას სახელმწიფო უნივერსიტეტის
სამართლის სკოლის კერძო (ბიზნეს) სამართლის მაგისტრის აკადემიური ხარისხის
მინიჭების მოთხოვნის შესაბამისად*

კერძო (ბიზნეს) სამართალი

სამეცნიერო ხელმძღვანელი: თათა ერქვანია.

ილიას სახელმწიფო უნივერსიტეტი

თბილისი, 2026

“როგორც წარდგენილი სამაგისტრო ნაშრომის ავტორი, ვაცხადებ, რომ ნაშრომი წარმოადგენს ჩემს ორიგინალურ ნამუშევარს და არ შეიცავს სხვა ავტორების მიერ აქამდე გამოქვეყნებულ, გამოსაქვეყნებლად მიღებულ ან დასაცავად წარდგენილ მასალებს, რომლებიც ნაშრომში არ არის მოხსენიებული ან ციტირებული სათანადო წესების შესაბამისად.“

ნიკა შანიძე

30.04.2026

აბსტრაქტი

დავების მშვიდობიანი მოწესრიგება და მხარეთა შორის კონსენსუსის მიღწევა მრავალწლიან ისტორიულ და პრაქტიკულ გამოცდილებას ეფუძნება. მართალია, თანამედროვე სამართლებრივ სახელმწიფოში მართლმსაჯულების განხორციელების უპირატესი უფლებამოსილება სასამართლო ხელისუფლებას განეკუთვნება, თუმცა პრაქტიკულმა რეალობამ აჩვენა, რომ ფორმალური მართლმსაჯულების რესურსი ხშირ შემთხვევაში ვერ პასუხობს სამართლებრივი ურთიერთობების დინამიკასა და სასამართლო გადატვირთულობას. სასამართლო სისტემის გადატვირთულობამ და პროცესუალურმა ვადებმა დღის წესრიგში დააყენა დავების გადაწყვეტის ალტერნატიული მექანიზმების (ADR), კერძოდ კი მედიაციის ინსტიტუტის იმპლემენტაციის აუცილებლობა. მიუხედავად განხორციელებული საკანონმდებლო რეფორმებისა, მედიაცია ჯერ კიდევ იმყოფება საზოგადოებრივი ნდობისა და სამართლებრივი ცნობიერების ფორმირების ეტაპზე, რაც პირდაპირ აისახება საერთო სასამართლოების გადატვირთულობის მაღალ მაჩვენებელზე.

უკანასკნელ პერიოდში ქართულმა იურიდიულმა სივრცემ მნიშვნელოვანი ტრანსფორმაცია განიცადა მედიაციისა და მორიგების საპროცესო ჩარჩოების დახვეწის თვალსაზრისით. ახალი ინსტიტუციური მოდელების დამკვიდრება ბუნებრივია, თანმდევ გამოწვევებთანაა დაკავშირებული, რაც ხშირად გამოწვეულია საკანონმდებლო ლაკუნებით ან პრაქტიკული გამოცდილების დეფიციტით. წინამდებარე ნაშრომი სამართლებრივი ასპექტების კომპლექსურ კვლევას წარმოადგენს. ნაშრომის ფარგლებში გაანალიზებულია არსებული ნორმატიული ბაზა, შეფასებულია მოქმედი მოდელების ეფექტიანობა და მათი შესაბამისობა საერთაშორისო სტანდარტებთან.

ნაშრომში გამოყენებულია კვლევის სხვადასხვა მეთოდი, მათ შორის: ნორმატიული განმარტება, შედარებით-სამართლებრივი ანალიზი და პრაქტიკული ქეისების შესწავლა. განსაკუთრებული ყურადღება ეთმობა სასამართლოს როლს მედიაციის პროცესში, პროცესის ნებაყოფლობითობის პრინციპსა და მორიგების სამართლებრივ შედეგებს. კვლევის შედეგად გამოკვეთილი დასკვნები მიუთითებს საკანონმდებლო

და ინსტიტუციური გარემოს შემდგომი სრულყოფის საჭიროებაზე. აღნიშნული მიზნად ისახავს მედიაციისა და მორიგების გარდაქმნას დავების გადაწყვეტის უფრო მოქნილ, სწრაფ და ეფექტიან ინსტრუმენტებად, რაც, თავის მხრივ, უზრუნველყოფს მართლმსაჯულების სისტემის განტვირთვასა და საპროცესო ეკონომიის პრინციპის რეალიზებას.

Abstract

The peaceful settlement of disputes and the achievement of consensus between parties are rooted in extensive historical and practical experience. Although the judiciary holds the primary authority to administer justice in a modern constitutional state, practical reality has demonstrated that formal judicial resources often fail to keep pace with the dynamics of legal relations and the challenges of court congestion. The overburdening of the court system and protracted procedural timelines have brought to the fore the necessity of implementing Alternative Dispute Resolution (ADR) mechanisms, specifically the institution of mediation. Despite ongoing legislative reforms, mediation is still in the phase of building public trust and legal awareness, a fact directly reflected in the continuously high rates of caseloads within common courts.

Recently, the Georgian legal landscape has undergone a significant transformation regarding the refinement of procedural frameworks for mediation and settlement. Naturally, the establishment of new institutional models brings inherent challenges, which are frequently caused by legislative lacunae or a deficit in practical experience. This thesis offers a comprehensive study of these legal aspects. Within the scope of this research, the existing statutory framework is analyzed, and the effectiveness of current models as well as their compliance with international standards are evaluated.

The thesis employs various research methods, including normative interpretation, comparative legal analysis, and the study of practical case law. Special attention is dedicated

to the role of the court in the mediation process, the principle of voluntariness, and the legal outcomes of judicial settlements. The conclusions drawn from this research highlight the need for further refinement of the legislative and institutional environment. This objective aims to transform mediation and settlement into more flexible, swift, and efficient tools for dispute resolution, which, in turn, will alleviate the burden on the justice system and ensure the realization of the principle of procedural economy.